

Schriftlezing: Nehemia 1

Gemeente,

Er is een gedicht, een gebed, van de Duitse theologe Dorothee Sölle, over de gave van de tranen:

*Geef me de gave van de tranen god
geef me de gave van de taal*

*Leid me uit het leugenhuis
was mijn opvoeding af
bevrijd me van mijn moeders dochter
neem mijn vesting in
sloop mijn intelligente burcht*

*Geef me de gave van de tranen god
geef me de gave van de taal*

*Reinig mij van het verzwijgen
geef me de woorden om die naast mij te bereiken
herinner mij aan de tranen
van de kleine studente in göttingen
hoe kan ik spreken als ik vergeten heb hoe men huilt
maak me nat
verberg me niet meer*

*Geef me de gave van de tranen god
geef me de gave van de taal
Verbreek de hoogmoed maak me eenvoudig
laat me water zijn dat men kan drinken
hoe kan ik spreken als mijn tranen slechts voor mij zijn
neem me het privébezit af en de wensen en verlangens
geef en ik leer geven*

*Geef me de gave van de tranen god
geef me de gave van de taal
geef me het water van het leven*

Er zit veel in dit gebed, maar het gaat mij nu om *de gave van de tranen*. Wij generen ons vaak voor onze tranen. Ik hoor wel eens van gemeenteleden dat ze liever niet willen huilen in de kerk. Jammer. Als er ergens een plek is om te huilen, dan toch hier. Helaas kunnen slechts weinigen het nu doen tijdens een kerkdienst. Maar de tranen springen je in de ogen als je de lege kerk ziet. Gelukkig ben je als je de gave van de tranen hebt.

En dan gaat het niet alleen maar over privéverdriet, hoewel dat ook belangrijk is. Maar dan gaat het allereerst over de tranen om een verscheurde wereld, hoe het eraan toegaat op deze aarde. Kun je je daardoor laten raken? Of heb je je al zo afgesloten in je gouden kooi dat je je ogen droog houdt?

Kunnen wij naast Nehemia gaan zitten, wanneer hij in huilen uitbarst en dagenlang rouwt? Er is veel gebeurd met zijn volk. Na de Babylonische ballingschap mochten Joodse ballingen van koning Cyrus weer terugkeren naar Juda en naar Jeruzalem. Dat is nu al een eeuw geleden, maar de terugkeer is geen succes geworden. Met hen en met de bewoners die achtergebleven waren, gaat het niet goed. Nehemia's broer komt hem vertellen dat de muur van Jeruzalem is afgebroken en de poorten in vlammen zijn opgegaan.

Denk eens aan vluchtelingen, asielzoekers die slechte berichten horen over hun geboorteland, hun volksgenoten. Wat snijdt je dat door de ziel. Leven in den vreemde is altijd verbonden met verlangen. Berichten kunnen je hoopvol stemmen, maar ook verscheuren.

De huidige coronapandemie geeft ook genoeg reden tot tranen. Onze muren van zelfvoldaanheid en maakbaarheid – *the sky is the limit* – zijn ingestort; de poorten naar een glanzende toekomst van meer, beter, hoger, verder, zijn in vlammen opgegaan.

De Britse theoloog Tom Wright zegt in zijn lezenswaardige boekje *God en de pandemie* dat het nu tot onze roeping als christenen behoort om te klagen, niet om voortijdige of onjuiste antwoorden te geven. Nu moeten we klagen om wat ons overkomt, huilen bij het graf van onze vrienden. Er wordt in de Bijbel veel geklaagd, in veel psalmen, in het boek Job. Er is zelfs een Bijbelboek dat *Klaagliederen* heet, geschreven als reactie op de vreselijke ramp die het joodse volk heeft getroffen: de ballingschap in Babel. Tom Wright schrijft: 'Het boek *Klaagliederen*, een van de meest ontroerende gedichten ooit geschreven, kijkt uit over een stad waaruit de mensen verdwenen zijn. Dat beeld achtervolgt me, iedere keer dat ik fiets door de lege straten van Oxford, die normaal gevuld zijn met studenten en toeristen.' Christenen komen niet met snelle duidingen, oordelen en oplossingen, maar brengen allereerst de nood van de wereld als een klacht bij God – daarin ondersteund door Gods Geest, die meezucht met de zuchtende schepping en Gods zuchtende kinderen (zoals Paulus schrijft in Romeinen 8).

De gave van de tranen. Verdriet kan je verlammen, maar het kan ook een bron van kracht zijn. Uit tranen kunnen nieuwe bronnen ontspringen.

Verdriet durven toelaten, kunnen rouwen, het is vaak geen vanzelfsprekendheid. Maar wel nodig om te komen tot nieuwe kracht en nieuwe hoop. In het verhaal van Nehemia leidt

verdriet tot actie. Na het neerzitten in rouw volgt een opstaan om het slechte ten goede te doen keren.

In de woorden van Wright: bidden en klagen – en ook lofprijzen! – doen we niet alleen in woorden en in kerkgebouwen, maar ook buiten in daden. De klacht wordt omgezet in actie.

Dat heeft christenen van meet af aan aangezet tot belangeloze zorg voor zieken.

Waarschijnlijk heeft dat sterk bijgedragen aan de groei van het christendom in de eerste eeuwen. Onze moderne gezondheidszorg is hieruit voortgekomen en daar mogen we dankbaar voor zijn. Maar kerken en christelijke organisaties hebben dit voorjaar en nu weer hulp aangeboden aan iedereen die dit nodig heeft: #Nietalleen. Zo bouwt God, stelt Tom Wright, op de jammerklachten en de lofzangen van zijn volk zijn Koninkrijk.

Het gebed gaat bij Nehemia voorop. *Ora et labora (bid en werk)*, dat is de volgorde bij Nehemia.

Het gebed van Nehemia is geen verlanglijstje aan het adres van God. Hij belijdt de ontrouw en schuld van zijn volk, daarnaast prijst hij de grootheid en trouw van God. We moeten maar terughoudend zijn over de rol van God in deze pandemie en het spreken over ontrouw en schuld. Maar de pandemie roept wel vragen op over onze levensstijl, over hoe we omgaan met elkaar en met Gods schepping. Ze legt iets bloot van de onrechtvaardige verhoudingen in deze wereld, waarvan de armsten en zwaksten de grootste slachtoffers zijn. Zij lijden het meest onder deze pandemie, qua gezondheid, qua sociaal-economische gevolgen.

Opmerkelijk is dat Nehemia zich medeverantwoordelijk voelt voor de ontrouw van zijn volk. Kunnen wij nog iets ervaren van collectieve schuld? Vroeger werd er misschien wel te veel op gehamerd dat we onbekwaam tot enig goed waren en geneigd tot alle kwaad. Maar nu zitten mensen boven op de kast als je hen ‘zondaar’ noemt. Huilen we ook nog om onze zonden, om alles wat we verkeerd doen of nalaten? Niet alleen tranen van verdriet, maar ook tranen van schaamte? Nehemia toont berouw in het aangezicht van Gods genade.

In de volgende hoofdstukken neemt Nehemia met veel vrijwilligers de herbouw van de stadsmuur ter hand. Het is wat dubbelzinnig hè met die muren. Ze moeten de inwoners van Jeruzalem beschermen tegen vijanden van buiten, tegen roofzuchtige bendes en wilde dieren. Een stad zonder muren is ten dode opgeschreven. De muur verwijst ook naar de eigenheid, de identiteit van het Joodse volk, die afgrenzing behoeft.

Maar de muur is ook een symbool van scheiding en discriminatie. Denk maar aan de Berlijnse muur indertijd. Of kijk naar de huidige staat Israël, waar metershoge muren en

veiligheidshelmen Israëli's en Palestijnen uit elkaar moeten houden. De muur als metafoor staat in een spanningsveld tussen de eigen veiligheid en identiteit enerzijds, en het gevaar van uitsluiting anderzijds.

Als we muren bouwen, laten het dan geen muren zijn om tranen tegen te houden, om mensen buiten te sluiten, muren van zelfgenoegzaamheid. Ook geen muren om daarbinnen met zeshonderd kerkgangers te zingen, omdat dat toch de vrijheid binnen onze eigen muren is. Nee, laten we muren bouwen van verbinding, van liefde. Een metafoor voor bouwen aan gemeenschap en geloof, aan het Koninkrijk van God.

Natuurlijk is zorg voor de eigen identiteit belangrijk. Hoe zal de wereld ooit weten van het Koninkrijk van God als er geen gemeenschap is die die verkondiging levend houdt? Die muren van Jeruzalem moeten er wel zijn, om een gemeenschap te beschermen, haar eigen identiteit, zodat ze blijft vieren dat de Eeuwige bij onze wereld betrokken is.

Wat betekent dat nou voor de gemeente? Na deze coronacrisis zullen we ook het gemeentelven weer moeten opbouwen. Zullen gemeenteleden bijv. weer naar de kerk komen? En met welke intentie? Gaat het om wat sommigen 'het derde sacrament' noemen, het koffiedrinken na de dienst? Of wordt het gedragen door verlangen naar een ontmoeting met de Eeuwige? En hoe zullen we gemeente zijn in de samenleving? Als het geloofsverlangen er niet is, zullen we alleen maar bouwen zonder fundament en dan houdt een nieuwe muur het niet.

Als je zelf al niet meer zou vieren, leren en praktiseren dat de Eeuwige bij onze wereld is betrokken, Immanuël, wat heb je je omgeving, wat heb je de wereld dan nog te bieden als kerk? Als een geloofsgemeenschap wil kunnen functioneren in de samenleving, dan zal ze toch iets moeten hebben van het Jeruzalem van Nehemia, met zijn muren en poorten; anders gezegd: ze moet *weerbaar en toegankelijk* zijn.

In hoofdstuk 2:20 zegt Nehemia (en het lied van André Troost, dat we zongen, is daarop gebaseerd): *Het is de God van de hemel die ons doet slagen. Wij, zijn dienaren, beginnen met de herbouw.*

Amen.